

Aleksandar Petrović

BEOGRADSKA KNJIGA MRTVIH

Posveta

Sva lica i događaji u ovoj knjizi su izmišljeni – osim onih koji nisu.

* * * * *

„Besmrtnost je jedini pravi uspeh.“

Džejms Din

* * * * *

„Poželi me ovde (u životu) i odbaci Zapad (zemlju mrtvih). Ali takođe poželi da stigneš tamo kada tvoje telo bude sahranjeno i kada se nakon tvoje smrti ja spustim: onda ćemo zajedno pronaći utočište.“

Staroegipatski tekst „Dijalog Čoveka i njegovog Ba“

Pismo

„Visokoštovani Gospodine!

Po mome obećanju uzimam slobodu poslati Vam mumiju, koju sam kupio u Luksoru u gornjem Egiptu, ne za sebe, nego za srpski narod, kojemu mislim da će biti najpovoljnije, i za stvar najsigurnije, ako istu mumiju predam na sahranu Beogradskom Muzeju.

Koliko sam mogao doznati od Braks paše direktora Vicekraljevskog Muzeja Bulaka u Kairu mumija je stara do 3.000 godina, a predstavlja nekog vrhovnog Sveštenika (Ober priester).

Po mom mnjenju, dobro bi bilo da se najpre, pre nego se namesti, izmete na ugled, pa se plati za ulazak, a dobitak otuda neka se odredi na kakvu dobrotvornu cel, ili baš na sam Muzej.

I docnije bi dobro bilo, da se plaća za istu cel neka određena taksa.

U ostalom to ostavljam Vama na rasuđenje, a od mene primite ovaj mali darak, koji sam li iz rodoljubive namere poneo iz daleke zemlje.

Ujedno molim da mi izvolite javiti kada istu mumiju primite.

Ostajući s visokoštovanjem jesam

u Somboru 24. Juna/6. Jula 1888.

Vaš iskreni poštovatelj,

Hadži Pavle plem. Riđički Skribeščanski“

1.

Ventilator u kancelariji posrtao je pod naletima toplog vazduha koji se probijao kroz zatvorene prozore. Pokvareni klima-uređaj, iz kojeg su virili isprepletani gajtani, ćutao je u uglu. Sedeo sam za stolom i piljio u muvu koja je kružila oko natpisa od plastike: *Odeljenje za potrage, odsek: nestali. Nebojša Radić, samostalni policijski inspektor.*

Odavno bih ga se otarasio, ali je to, uz štiglica kojeg je naučio da peva, bio poslednji poklon od oca. Ptica je začutala čim sam je doneo u stan.

Insekt se zaustavio na prezimenu i protrljao nožice. Zamahnuo sam rukom. Muva je odletela praveći nepravilnu spiralu. Pogledao sam dokumenta razbacana po stolu. Zaostale izveštaje trebalo bi da predam pre odlaska na godišnji odmor. Posmatrani iz tog ugla, narednih šest dana izgledali su mi kao mala večnost.

Zidni časovnik, u izmaglici od prašine, podsećao je na naslikane satove koji se tope, slikara čije ime redovno zaboravljam kao i mnogo šta drugo posle nesreće. Na poslu sve zapisujem u malu kožnu beležnicu. Ponekad je prelistam kako bih se prisetio prethodnih slučajeva. To mi vraća snagu.

Većinu ljudi pronalazio sam brzo. Željni pažnje, ostavljali su tragove koje je samo trebalo pratiti. Druga vrsta bili su oni koji su želeli da se izgube iz sopstvenog života. Kada bismo im ušli u trag retko su želeli da se vrate. Treća grupa bili su slučajevi tragičnog ishoda. Otmice, samoubistva, nasilne smrti. Kad god bih mogao, prepuštao sam ih kolegama iz *Odeljenja za ubistva.*

Još trideset šest minuta do kraja smene.

Hrpa papira na stolu zlokobno mi se smeškala. Zaostali slučajevi, neuvedeni u kompjutersku evidenciju, narušavali su učinak i ugled odeljenja.

Zatvorio sam dokument pred sobom i levom rukom pokušao da izvučem četvrtu fasciklu iz naslagane gomile. Izgledala je najtanje. Papiri i kartonske korice u kojoj su se nalazili pali su na laminat.

Izvukao sam maramicu iz džepa. Obrisao čelo, zadnju stranu vrata, a zatim i obrijanu kožu temena koje se presijavalo. Preznojavanje je obično prethodilo tupom bolu u potiljku. Iz prve fioke izvukao sam okrnjenu oribletu i progutao je bez vode.

Farovi osvetljavaju kolovoz. Kapi kiše, ukoso nošene vetrom, udaraju o vetrobransko staklo. Brisači ujednačeno škripe. Čvrsto držim volan sve više približavajući glavu šoferšajbni, ne bih li video put koji se jedva nazire.

Doktori su rekli da, uz terapiju, treba najmanje godinu dana do potpunog oporavka. Nadam se da će dotad sve ovo biti iza mene. Posao, dnevna doza nesreće, ljudi kojima moram da saopštavam loše vesti.

Čučnuo sam i pokupio razbacane papire. Prebacio sam ih na sto.

Zazvonio je telefon. Iz istog položaja protegao sam desnu ruku i podigao slušalicu.

– Inspektor Radić.

Krajičkom oka zapazio sam na traci parketa muvu, obasjanu poslednjim zracima sunca. Pažljivo sam približio dlan slobodne ruke, zamahnuo, ali već je odletela.

– Dobar dan, Nestor Kovačević na telefonu, želeo bih da prijavim nestanak supruge. – Glas s druge strane veze podsetio me je na sudaranje kockica leda.

– Možete li da mi kažete njeno ime i kada ste je poslednji put videli?

– Isidora Kovačević, juče ujutru pre nego što je otišla na posao.

– U redu, gospodine Kovačeviću. – Zapisao sam podatke u kožnu svesku. –

Odmah ću početi da popunjavam objavu za nestalim licem, ali moraćete da dođete u stanicu da je potpišete i proverite podatke. Za koliko možete da stignete?

– Biću tu za petnaestak minuta.

– Molim vas, ponesite i njenu skorašnju fotografiju.

– Nema problema, ali sumnjam da će vam biti od pomoći.

– Ne razumem.

– To nije ista Isidora koja je nestala. Vreme nas menja ostavljajući nam zaborav.

– Samo je vi donesite.

– Inspektore, izlazite li na kraj sa snovima? Moja supruga uvek kaže: Ko ume da pokori snove, može sve.

– Zanimljivo.

– A imate li smisla za humor?

– Molim?

– Složit ćete se da preozbiljni ljudi nemaju dovoljnu širinu neophodnu za posao inspektora.

– Najbolje bi bilo da požurite do stanice, pa ćemo razgovarati.

Ventilator je zaškriko, zacvileo i konačno se predao.

Nije više bilo prepreka za žegu i loše vesti.

I

Morao sam da progovorim. Neizrečena istina peče kao laž. Što se duže čuva u mraku, sve ju je teže obelodaniti. Nagrizava dušu polako, kao rđa. A duša je sve. Dobro, tu je i ljubav, ali ona je neuravnoteženija. Zavisi i od drugih. Treba je gajiti kao plavi lotos koji se ujutru pomalja iznad vode i otvara latice, nakon što je noć proveo skupljen ispod površine. Tako se pokreće dobrota, traži smisao. Ako ste posvećeni, možete zavoleti sve i svakog oko sebe. Tada ste spremni da iskusite delić božanske milosti. Potpuno je opijajuća i muti razum, ali je i neprocenjiva kad uspete da se otvorite. A to je retko. Ipak smo mi samo ljudi. Nesavršeni. Da nismo, ne bismo umirali. Niti bili u ovom obličju. Niti mučili sebe i druge.

Razlog što sam odlučio da vam se konačno obratim vrlo je sebičan. Nisam sebi mogao da dozvolim dalje propadanje. Od ćutanja sam počeo da se raspadam iznutra. Kao da više nisam bio stari ja. Postao sam trom, mrzovoljan, nezainteresovan za bilo šta. Možda će vam se učiniti da preterujem. Da suviše dajem sebi na značaju. Mislite šta god želite, imate pravo na to. Davno sam naučio da su nepovoljna mišljenja drugih nepredvidiva kao koštice urme. Ne znam da li je to uzrok ili posledica usamljenosti koja me je razdirala sve ove godine. Postala je deo mene kao sećanje. I isto tako varljiva. U jednom trenutku pomislim kako mi je dobro, da bih već u sledećem osetio u srcu vrh njenog bodeža. Sve što tada želim je da zaboravim. Ali ne ide. Slike ostaju urezane u pamćenje. Ne one prave, nego naše slabašne predstave, zamagljene radošću i bolom.

Da sam smrću mogao da se iskupim za sve ono što se dogodilo, ne bih ni započinjao ovu ispovest.

2.

Kresnuo sam šibicu i plamen prineo vrhu cigarete. Povukao sam snažno, žar je uhvatio duvan. Mahnuo sam dvaput palidrvcem kroz vazduh i bacio ga u korpu za otpatke pored ulaza u unutrašnje dvorište zgrade.

Hodnik je bio pust. Kolege su, okupljene oko ventilatora po kancelarijama, odbrojivale poslednje minute popodnevene smene. Kroz stakleni zid dobro se video ulaz u stanicu.

Otpuhnuo sam dim.

Bolesnička postelja bila je otrežnjenje. Lekari su rekli da je pravo čudo što sam preživeo. Izvukao sam se samo s polomljenom rukom. Kola su bila potpuno uništena. Ponavljali su kako je taj trenutak nepažnje bio posledica iscrpljenosti, stresa i loše ishrane. Kako moram da povedem računa o sebi. Prećutao sam im da ne pamtim kada sam poslednji put normalno spavao. Navalili bi da urade još analiza, posle kojih opet ne bi ništa otkrili.

Zgnječio sam pikavac o metalni okvir kante. Zujanje u glavi postajalo je glasnije. Iscepao sam četvrtastu kesicu i sasuo beličasti prašak na jezik. Brzo se istopio.

Smer dozvoljene vožnje vijugavim ulicama starogradskog jezgra vodio me je ka Brankovom mostu. Munje su puštale korenje, ogledajući se o površinu nemirne vode. Potonji prasak jedne od njih ugasio je uličnu rasvetu. Semafori su zamrli.

Krenuo sam ka pokretnim vratima koja su se otvorila kada je, rukom rasterujući golubove ispred ulaza, u stanicu ušao sredovečni muškarac. Bela lanena košulja s tri otkopčana dugmeta dopirala mu je do gornje ivice pantalona iste boje i materijala. Crnu, zalizanu, kosu pridržavale su naočare za sunce. Blago se njihao u hodu, koračajući kao da reklamira kožne papuče koje je nosio. O desnom ramenu mu je visila kožna torba za dvogled. Stao je ispred pustog šaltera za informacije.

– Gospodine Kovačeviću? – Prišao sam mu s leđa.

– Inspektore?

Rukovali smo se.

– Idemo do kancelarije. Pripremio sam formulare.

Koračali smo u tišini. Trudio sam se da ne zaostajem. Kovačević je bio za glavu viši od mene.

– Izvolite, sedite – ponudio sam mu kada smo ušli. – Ostavite vrata otvorena, ovde je kao u paklu.

– Nema problema. – Gospodin Kovačević se spustio u kožnu stolicu s iskrzanom levom ručkom. Ispružio je noge i malo povukao nogavice.

– Procedura je jednostavna. Postavljaću vam pitanja po redosledu, a vi odgovarajte što preciznije. Svaka pojedinost koje se priselite može da bude bitna, makar i naizgled nevažna. Možemo li da počnemo?

Klimnuo je glavom.

Pritisnuo sam dugme na diktafonu i crveno svetlance veličine glave čiode je oživelo.

– Rekli ste da ste suprugu poslednji put videli juče ujutru? Da li je bilo ičeg neobičnog u njenom ponašanju, govoru, postupcima?

– Ne. Ustali smo u uobičajeno vreme, popili kafu, kratko razgovarali. Onda je ona otišla na fakultet, a ja sam obavio nekoliko poslovnih razgovora.

– U toku dana se više niste čuli?

– Ne. Često nas obaveze toliko zaokupe pa ne stignemo da razmenimo ni SMS. Isidora je toga dana imala ispite, a to ume da se otegne. Bio sam umoran, pa sam legao, ne sačekavši je.

– Šta je obukla? Neki poseban detalj? Nakit, šešir, tašna?

– Imala je pantalone i sako boje bele kafe. Liči na muško odelo. To je uvek nosila kada ispituje studente. Ne sećam se ničeg drugog.

Gospodin Kovačević se povukao naviše u stolici. Desna noga mu je podrhtavala kao da pokušava da napravi uporište u podu. Pridružila joj se druga. Levom rukom je posegao u džep košulje. Izvadio je fotografiju i pružio mi je.

– Ova je poslednja. Od pre dve nedelje na Ušću. Slavili smo godišnjicu braka.

Žena je imala crnu talasastu kosu do polovine leđa, krupne oči i dečaćki stas. Bela haljina dopirala joj je do iznad kolena. Stajala je ispred niza povezanih mostića okruženih nabujalim zelenilom, koji su vodili do restorana na obali reke.

Zagledao sam se u njeno lice.

– Nije vam bilo neobično što ste se probudili sami? – upitao sam udahnuvši duboko, kao da sam na trenutak prestao da dišem.

– Od premora sam zaboravio da navijem sat, pa sam se uspavao. Kasnio sam na važan poslovni sastanak. Zvao sam je iz kola i jednom na pauzi, ali joj je telefon bio isključen. To već nije ličilo na Isidoru, ali bio sam siguran da postoji jednostavno objašnjenje. Verovatno je zaboravila da uključi telefon posle ispita. Nisam paničar. Uplašio sam se tek kada sam došao kući a nje još nije bilo. Tada sam vas pozvao.

– U redu, to je sve za sada. Zamoliću vas da popunite ovu prijavu do kraja, a ja ću obavestiti dežurnu ekipu da je raspisana potraga. Treba proveriti bolnice, granične prelaze, centralni informacioni sistem. Otići ćemo i do vašeg stana. Samo mi još recite koji je fakultet u pitanju i da li joj je bolje stajala duga ili kratka kosa?

– Ne razumem kakve to veze... – odgovorio je gospodin Kovačević. Nagnuo se ka stolu, podvivši noge ispod stolice kao da će je zajahati. Sada su mirovale.

Vrteo sam kutiju šibica u ruci.

– Nije važno, nego fakultet?

– Filozofski.

Izvadio sam lupu iz prve fioke stola i pažljivije pogledao fotografiju.